

Bolalarga bering dunyoni...

Muallif: Abdumo‘minova Dilafruz Alibek qizi

Oqdaryo tuman hokimligi, Oila va xotin-qizlar bo‘limi Yangiqo‘rg‘on-

Yangiqishloq MFY xotin-qizlar faoli

Oqdaryo tumani maktabgacha va maktab ta‘limi bo‘limi tasarrufidagi 3-sonli

Davlat maktabgacha ta‘lim tashkiloti psixologi

Annotatsiya:

Ushbu maqolada bolalarning shaxs sifatida shakllanish jarayoni, ularni mehr, e‘tibor va ijobiy muhit orqali tarbiyalashning ahamiyati yoritilgan. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun ruhiy, ma‘naviy va intellektual rivojlanish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Bolalarga “dunyo berish” g‘oyasi orqali ularni sevgi, bilim va qadriyatlar bilan tarbiyalash zarurligi asoslanadi.

Kalit so‘zlar: bola, tarbiya, psixologiya, maktabgacha ta‘lim, ota-ona, mehr, e‘tibor, shaxs rivoji, qadriyatlar, oila, sevgi.

Bola insoniyatning eng go‘zal mo‘jizasi, uning yuragida yashirin olam, orzular, mehr va cheksiz imkoniyatlar mujassamdir. “Bolalarga bering dunyoni...” degan chaqiriq insoniyatni eng muhim haqiqatga undaydi — har bir bola dunyoni kashf etishga, uni sevishga, uni o‘zgartirishga loyiq. Ammo bu imkoniyatni amalga oshirish uchun kattalar, ota-onalar, o‘qituvchilar va jamiyat har bir bolaning ruhiyatini, qiziqishini, his-tuyg‘usini chuqur tushunmog‘i zarur. Bola uchun dunyo avvalo uning oilasidan boshlanadi. Oiladagi muhit, mehr, e‘tibor, muloqot — uning butun hayotiy qarashlarini shakllantiradi. Agar bola mehrli, osoyishta va quvonchli muhitda ulg‘aysa, u o‘z navbatida bu mehrni boshqalarga ham ulashadi. Aksincha, e‘tiborsizlik, zo‘ravonlik, sovuqlik muhitida ulg‘aygan bola hayotga ishonchsiz va qo‘rquv bilan qaraydi. Shu bois, bolalarga dunyoni berish — bu ularni quvonch, ishonch va muhabbat bilan o‘rab olishdir. Maktabgacha yosh davri — inson hayotining eng muhim bosqichi bo‘lib, unda shaxsning xarakteri, tafakkuri va hissiy olami shakllanadi. Bu davrda bola ko‘rgan, eshitgan va his qilgan har bir narsa uning xotirasida chuqur o‘rnashadi. Shu sababli maktabgacha ta‘lim muassasalari xodimlari, psixologlar, tarbiyachilar va ota-onalar birgalikda bolaning har tomonlama rivojlanishini ta‘minlash uchun mas‘uldir. Bolalar uchun eng katta sovg‘a — bu e‘tibor. Ularni tinglash, tushunish va ularning his-tuyg‘ularini qadrlash ularning o‘ziga bo‘lgan ishonchini mustahkamlaydi. Ba‘zan kattalar farzandlarini moddiy jihatdan ta‘minlashni asosiy vazifa deb biladilar, ammo bolaga eng zaruri — mehr, diqqat va quvonchdir. Chunki bu hislar bolada hayotga

muhabbatni, o'z kuchiga ishonchni va ijobiy fikrlashni shakllantiradi. "Bolalarga bering dunyoni" deganda, ularga faqat o'yinchoq yoki moddiy narsalar emas, balki ilm, tajriba, tabiat go'zalligi, insoniylik qadriyatlari, san'at va madaniyatni berish nazarda tutiladi. Bolaning dunyoqarashini kengaytirish, unga atrof-muhitni kuzatish, fikr yuritish, savol berish va mustaqil qaror qabul qilish imkonini yaratish uning intellektual o'sishiga xizmat qiladi. Maktabgacha ta'lim jarayonida pedagoglar bolalarda ijodkorlikni, tafakkurni va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratishlari kerak. Chunki bola o'yin, suhbat va tajriba orqali o'rganadi. Kattalarning vazifasi — bu o'rganish jarayonini qiziqarli, mazmunli va samimiy muhitda tashkil etishdir. Shuningdek, bolalarga dunyoni berish — bu ularni milliy qadriyatlar, urf-odatlar va axloqiy me'yorlar bilan tanishtirishdir. O'zbek oilalarida bolalarga mehr, odob, kattalarga hurmat, kichiklarga g'amxo'rlik, mehnatsevarlik va poklik kabi fazilatlarni o'rgatish qadimdan muhim o'rin tutadi. Shu qadriyatlarni zamonaviy ta'lim jarayoniga uyg'unlashtirish bolalarda nafaqat bilim, balki insoniylik, vatanparvarlik va g'ururni shakllantiradi. Bolalarning ruhiy salomatligi ham e'tibor markazida bo'lishi kerak. Ular bilan ko'p suhbatlashish, his-tuyg'ularini ifodalashga yordam berish, stress yoki qo'rquvni yengishga o'rgatish — psixologik qo'llab-quvvatlashning muhim shakllaridir. Afsuski, ba'zi oilalarda bola his-tuyg'ulari e'tiborga olinmaydi, bu esa ularning ichki dunyosini beqarorlashtiradi. Shu sababli, pedagog va psixologlar ota-onalarga bolaning ruhiy ehtiyojlari haqida ma'lumot berishlari, bu borada seminarlar o'tkazishlari maqsadga muvofiqdir. Bolalarga dunyoni berish — bu ularni hayotning barcha ranglari bilan tanishtirishdir. Ular bilan tabiatga chiqish, muzey, teatr, kutubxona, ko'rgazmalarga borish orqali bola dunyoni kengroq anglaydi. Bu esa uning tafakkurini boyitadi, tasavvurini kengaytiradi va hayotga ijodiy qarashni o'rgatadi. Eng muhimi, bolalarga dunyoni berish — bu ularni sevishdir. Chunki sevgi orqali berilgan bilim, tarbiya va tajriba eng mustahkam asosga ega bo'ladi. Kattalarning har bir so'zi, harakati, ohangi bolaning qalbida iz qoldiradi. Shuning uchun har bir ota-ona va tarbiyachi bola bilan muloqotda bo'lishda yumshoqlik, sabr-toqat va samimiyatni unutmasligi kerak. Bolaning hayoti — bu kattalarning aks-sadosi. Agar biz bolalarga mehr, bilim, e'tibor va imkoniyatlar dunyosini bersak, ular ertangi kunda jamiyatga shu mehr, shu e'tibor va shu go'zallikni qaytaradilar. Har bir bola uchun dunyo — bu orzular maydoni, va biz, kattalar, u orzularni cheklamasligimiz, balki ularni parvozga tayyorlashimiz lozim. Bolalarga bering dunyoni — chunki ular bu dunyoni yanada chiroyliroq, adolatliroq va baxtliroq qilish uchun kelganlar.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimova V. “Bola psixologiyasi” – Toshkent: O‘qituvchi, 2020.
2. Xoliqova M. “Oilaviy tarbiya asoslari” – Toshkent: Ma’naviyat, 2018.
3. Mirziyoyev Sh.M. “Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi” – Toshkent, 2022.
4. www.pedagog.uz
5. www.lex.uz

